

Artikel 20: Wat is de aard van de zonde in evolutionair perspectief?

Henk Bakker

Met het artikel van Henk Bakker bereikt het boek een nieuw dieptepunt. In de Bijbel wordt de dood voorgesteld als het gevolg van de zonde. De zonde kwam in de wereld toen Adam en Eva zondigden. Als gevolg daarvan kwam ook de dood in de wereld. God onderwierp de hele schepping aan de vergankelijkheid.

Dit is een groot probleem voor christelijke aanhangers van de evolutietheorie zoals Henk Bakker. Wat de Bijbel over zonde en dood zegt is in strijd met de evolutiegedachte. Een aantal citaten uit het begin van het artikel: *“Als de menselijke soort zoals wij die kennen geleidelijk is ontstaan en de dood van dieren en de menselijke voorouders (hominidae) al een feit was voordat Adam bestond, welke betekenis hebben de zondeval en de intrede van de dood dan nog in het leven van Adam en diens verdere nageslacht? Wat houden zonde en verantwoordelijkheid dan in? Is de prijs niet te hoog? Immers, de zondeval lijkt in dat geval minder ingrijpend te zijn”* (Blz. 279) *“Een paradijselijke situatie waarin geen sprake was van lijden en kwade wil, heeft niet bestaan als een langzame ontwikkeling van soorten en van de mens wordt aangehouden. Lijden en dood bestonden dan van meet af aan, evenals geweld, toen onze verre voorouders zich gaandeweg tot mens ontwikkelden. Een historische Adam en Eva hebben bestaan, maar als verbondshoofden, als corporatieve verpersoonlijking, want andere mensen en families bestonden ook.”* (Blz. 280) In dit citaat zien we de gevolgen van de evolutieleer voor de Bijbelse waarheid. Als de evolutietheorie waar is, was er geen staat van rechtvaardigheid. De mens is nooit zonder zonde geweest. De wereld van de hominiden, onze verre voorouders waaruit wij ons geleidelijk ontwikkelden, was vol met geweld. De zonde was er in dat geval al, voor de val van Adam. Want deze zogenaamde mensachtigen, die aan Adam en Eva vooraf gingen, lijken als twee druppels water op gewone mensen. De evolutietheorie heeft nog een heel groot gevolg voor de gezonde Bijbelse leer. Als de evolutietheorie waar is, kan de dood niet gezien worden als straf voor de zonde. De dood was er immers al voordat Adam in zonde viel. Hoe kan God Adam met de dood straffen, als hij sowieso dood zou gaan?

Op dit laatste probleem gaat Henk Bakker uitgebreid in. Hij komt met de volgende oplossing: *“Inderdaad komt het klassieke beeld van de zondeval onder spanning te staan. De oorzakelijke verbanden tussen zonde, dood, verdorvenheid, erfzonde en menselijke verantwoordelijkheid zijn minder duidelijk te leggen. Maar bij nader inzien laat een bijbels-theologische verkenning dit ook zien. Met drie bijbels-theologische analyses wil ik laten zien dat oorzakelijke verbanden in de zondeleer niet zo uitgesproken zijn en dat in de heilsgeschiedenis meer ruimte is voor geleidelijkheid dan veelal wordt toegegeven.”* (Blz. 279)

Let op wat Bakker hier doet. Als de evolutietheorie waar is, zijn *“de oorzakelijke verbanden tussen zonde, dood, verdorvenheid, erfzonde en menselijke verantwoordelijkheid minder duidelijk te leggen”* Dat is een misleidend understatement. Het verband tussen zonde en dood is in dat geval namelijk helemaal niet meer te leggen. Als de evolutietheorie waar is, is er geen verband tussen zonde en dood. Henk Bakker denkt echter dat dit wel mogelijk is. In de rest van het artikel probeert hij met onnavolgbare exegeses te bewijzen dat niet alleen hij maar ook de Bijbel erg vaag is over het verband tussen zonde, dood, verdorvenheid, erfzonde en menselijke verantwoordelijkheid. Zelfs na een aantal keer lezen, blijft het voor mij wartaal.

Oordeelt u zelf! Een citaat:

“De Adamgeschiedenis is bedoeld om alle lezers en luisteraars een oergeschiedenis ter identificatie te geven. De teksten zijn zogezegd ‘Identity narratives’ (identiteit reconstruerende verhalen). Zij bieden een historisch duidingsparadigma, dat wil toelichten hoe de zonde de wereld binnen kwam. Maar de duiding overstijgt de gebeurtenis, die op zich lastig te reconstrueren is en talloze vragen oproept die de tekst nu eenmaal niet beantwoordt. Het paradigma biedt historische breedte en diepte, juist met het oog op Jezus, maar legt geen oorzakelijke verbanden. Bijvoorbeeld, Paulus legt

de dood uit als 'loon' van de zonde, als consequentie (Romeinen 6:23, Gr. Opsonia). Zonde is dus niet de veroorzaker van de dood. Dood is een blijvende 'uitbetaling' van zonde. Zonde is reden, geen oorzaak. Welke reden heeft de dood? De reden is het spoor van ellende dat de zonde trekt in de geschiedenis van de mensheid...God denkt in de loop van de heilsgeschiedenis minder in oorzaken dan in redenen, zeker wat de zonde en het kwaad betreft. Het kwaad zelf heeft waarschijnlijk ook geen oorzaak, wel een (grond)reden, net als het heil dat komt met Christus. God heeft zijn redenen en denkt niet zo in oorzaken. De dood van mens en dier kan daarom hebben bestaan voor de zondeval, omdat de val de dood niet veroorzaakt heeft" (Blz. 285)

God denkt minder in oorzaken dan in redenen? Het kwaad heeft geen oorzaak maar wel een grondreden? Bakker speelt hier een of ander onnavolgbaar semantisch spel. Begrijpt u het?

Nog een citaat:

"Gedachten over Adams zonde staan bij Paulus niet op zichzelf, maar staan in dienst van de hoop die vóór ons ligt. Als dood en zonde enige reden hebben, dan is die gelegen in het perspectief dat oplicht in de nieuwe schepping. Zo kan zonde zelfs een gelukkige keerzijde hebben (felix culpa), omdat die ons de Verlosser doet kennen. Waar dit Bijbelse toekomstperspectief wordt omgekeerd, belandt hamartiologie (zondeleer) doorgaans in de sfeer van speculatieve theorie, met boude uitspraken over zonde, schuld en kwade ingesteldheid." (Blz. 285)

De zonde heeft een gelukkige keerzijde? Dood en zonde hebben hun reden in het perspectief dat oplicht in de nieuwe schepping? Voor mij is het wartaal, voor u waarschijnlijk ook. Als we naar de zonde kijken vanuit eschatologisch perspectief gaan we volgens Bakker inzien dat er geen duidelijke verbanden zijn tussen zonde en dood. Dat is mij nog nooit over komen, u wel?

Op bladzijde 288 trekt Bakker de volgende conclusie:

"Het is ondoenlijk om oorzakelijke verbanden aan te wijzen en precies te weten hoe de dood in de wereld kwam en wat de zonde en de wet ermee te maken hebben. Die aanwijzingen zijn er niet. Als er al verbanden zijn (en ze zullen er heus zijn), zijn deze voor ons niet inzichtelijk." Als je omspringt met de Bijbel zoals Henk Bakker, begrijp je inderdaad niets meer van de Bijbel. De Bijbel leert duidelijk dat de dood in de wereld kwam als straf voor de zonde. God waarschuwt Adam hiervoor: "Als je eet van de boom, dan zul je sterven". Dat betekent dat de dood er daarvoor nog niet was. Waarom zou God er anders voor waarschuwen? Volgens Paulus is de dood het loon voor de zonde (Romeinen 6:23). Zonder zonde dus geen dood. Adam en Eva zouden dan ook eeuwig hebben geleefd als zij niet gezondigd hadden. En waarom noemt Paulus de dood in 1 Korinthe 15:26 een vijand, als zij in werkelijkheid onze vriend is? In het evolutionair denken is de dood namelijk goed, door de dood is er ontwikkeling, van de lagere naar de hogere soorten, uiteindelijk deed de dood in al haar goedheid zelfs de mens ontstaan. En in Romeinen 5 is Paulus nog veel duidelijker over het verband tussen zonde en dood, in vers 12 zegt hij: *"Daarom, zoals door één man de zonde in de wereld is gekomen, en door de zonde de dood, en zo de dood over alle mensen is gekomen, in wie allen gezondigd hebben..."* Het denken van Henk Bakker is echter zo verward dat hij niet meer in staat is om deze eenvoudige Bijbelse waarheden te begrijpen. Voor Henk Bakker: *"laat een brede heilshistorische benadering van zonde, lijden en dood zien dat deze begrippen niet in een enkele gebeurtenis te fixeren zijn en al evenmin dat zij in een vaste lijn van oorzaak en gevolg achter elkaar te zetten zijn."* (Blz. 288)